

Výjezdní seminář z obchodního práva
Obchodní korporace na prahu „nového světa“

26. – 28. dubna 2013

Vnitřní obchodování, řešení zájmové kolize v korporátním právu

Petr Veselý

3. ročník PF UK

Abstrakt

Tato práce se zabývá tématem vnitřního obchodování a zájmové kolize v korporátním právu, se zaměřením na téma transakcí s konfliktem zájmů. Cílem je podat základní analýzu účinného právního stavu této úpravy v České republice (část první) a navazující podrobný rozbor právní úpravy nové, obsažené v novém občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích, která tvoří těžiště této práce (část druhá). Úprava vnitřního obchodování a transakcí se střetem zájmů je v současnosti upravena v § 196a obchodního zákoníku. Toto ustanovení je častým předmětem zájmu odborné veřejnosti i rozhodovací praxe soudů, především kvůli mnoha výkladovým a aplikačním problémům, s touto úpravou souvisejícím. Ty se zákonodárce snaží řešit v rekodifikační úpravě, když v souladu se změnou obecné koncepce § 196a ObchZ ruší a zavádí mnohé zcela nové mechanismy s důrazem na větší flexibilitu podnikání a transakcí. Práce se snaží ukázat, že nová úprava sice mnohé problémy řeší, ale zároveň některými nejednoznačnými pasážemi vyvolává mnohé palčivé otázky, na které se práce pokouší upozornit a navrhnout některá možná řešení.

1. Úvod

Pro svou práci jsem si vybral téma vnitřního obchodování a řešení zájmové kolize v korporátním právu. Vzhledem ke značné rozsáhlosti tématu a pouze omezenému prostoru této práce se primárně zaměřím na transakce s konfliktem zájmů, protože právě tato tematická oblast bude předmětem velmi rozsáhlých změn. V omezeném rozsahu také zmapuji některé aspekty ochrany základního kapitálu.

Pro tyto účely jsem práci rozdělil do dvou „bloků“ – v prvním spíše rámcově představím úpravu účinnou k dnešnímu dni (14. 4. 2013) a některé její základní nedostatky a výkladové či aplikační problémy, které působí. V druhém „bloku“ se pokusím o důkladnou analýzu hlavních změn, které přinese nová „rekodifikační“ úprava, obsažená v novém občanském zákoníku (NOZ, 89/2012 Sb.) a zákoně o obchodních korporacích (ZOK, 90/2012 Sb.), která by měla vstoupit v účinnost 1. 1. 2014. Právě tato část práce by měla být jakýmsi jejím těžištěm; o v současnosti účinné právní úpravě, obsažené především v § 196a obchodního zákoníku, již byly napsány stohy článků a odborných publikací a velmi podrobně byla prozkoumána většina otázek s ní spojených. Naopak ve vztahu k rekodifikaci vstupujeme do značné míry na neprobádané území. To nám sice poskytuje jedinečný prostor a možnosti k bádání a analýze, na druhé straně však budou na doktrínu a soudy kladeny značné požadavky; otázek s nejasnou odpovědí se totiž objeví celá řada, kdežto odpovědi na ně budou mnohem vzácnější.

2. Účinná právní úprava: § 196a

2.1. Ustanovení § 196a odst. 1 a 2

Obchodní zákoník zde stanovuje, že akciová společnost (prostřednictvím odkazu v § 135 odst. 2 ObchZ se tato úprava vztáhne i na společnost s ručením omezeným) může uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s členem představenstva, dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo s osobami jim blízkými, jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku. Stejně požadavky zákon klade i na bezplatný převod majetku ze společnosti na osoby, u kterých hrozí konflikt zájmů.

To platí obdobně i v případě, že osoby, u kterých takový konflikt zájmů hrozí, jsou oprávněny uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce či smlouvu o bezplatném převodu majetku ze společnosti, kterou uzavírá akciová společnost s jinou osobou, jménem této jiné osoby.

Souhlasu valné hromady není zapotřebí, jde-li o poskytnutí půjčky nebo úvěru ovládající osobou ovládané osobě. Tato výjimka z působnosti § 196a vyplývá z ekonomických vazeb mezi ovládající a ovládanou osobou¹.

Tato právní úprava nerozlišuje, jestli se jedná o situaci, kdy akciová společnost poskytuje půjčku nebo úvěr jiné osobě nebo jestli naopak jiná osoba poskytuje půjčku či úvěr společnosti. Je dovozováno, že se předmětná úprava vztahuje na obě situace². Jiný výklad by byl v rozporu s účelem zákona, protože v obou situacích může být smlouva uzavřena způsobem, který bude pro společnost nevýhodný. Pokud ovšem zkoumáme bezplatný převod majetku, omezení se vztahují pouze na situace, kdy akciová společnost převádí majetek na jiné osoby, nikoliv na případ, kdy jiná osoba bezplatně převádí svůj majetek na společnost³.

2.1.1. Osobní působnost

Osobní působnost § 196a ObchZ je spletitou problematikou a její určení působí mnoho potíží. Odstavec první § 196a zmiňuje následující osoby: člen představenstva, dozorčí rady, prokurista nebo jiná osoba, která je oprávněna jménem společnosti uzavřít smlouvu o půjčce či úvěru, nebo osoby jim blízké. Otázkou ovšem je, jestli lze za „jinou osobu, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít“ považovat i zákonné či smluvní zmocněnce společnosti⁴.

Pod tuto formulaci spadají i zákonní zástupci společnosti⁵, pravděpodobně stejně tak zástupci smluvní⁶. Do okruhu osob, jednajících jménem společnosti pro účely úpravy § 196a je možno zahrnout likvidátora⁷, osoby oprávněné jednat podle § 15 ObchZ, vedoucího odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku, zapsané do obchodního rejstříku podle § 13 odst. 3 ObchZ, insolvenčního správce, nuceného správce nebo správce majetku

¹ DĚDIČ, Jan, Radim KŘÍŽ, Ivana ŠTENGLOVÁ a Petr ČECH. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxv, 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9, s. 462. Pojmy ovládající a ovládaná osoba spadají do koncernového práva a nebudu se jim blíže věnovat. Zákonnou definici uvádím v druhé části této práce.

² Ibid, s. 462.

³ Ibid, s. 462.

⁴ ČECH, Petr. Znalecká činnost a vnitřní obchodování ve společnosti s ručením omezeným a v akciové společnosti. *Auditor*. 2011, č. 4, 25 - 29. ISSN 1210-9096. Dostupné z: http://www.glatzova.com/files/download/Auditor_4_2011_Cech.pdf, s. 26.

⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. K některým problémům ustanovení § 196a obchodního zákoníku. *Daňový expert*. 2006, č. 2, 18 - 24. ISSN 1801-2779., s. 18.

⁶ ČECH, Petr op. cit., s. 26, ŠTENGLOVÁ, Ivana op. cit., s. 18.

⁷ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2002, sp. zn. 29 Odo 696/2002, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4193/2009.

penzijního fondu⁸ a rovněž členy výboru pro audit⁹, zřizuje-li jej povinně společnost, která je předmětem veřejného zájmu¹⁰.

Druhý odstavce § 196a osobní působnost odstavce prvního rozšiřuje. Stanoví, že se ustanovení odstavce prvního použije i na plnění ve prospěch jiné osoby, jejímž jménem je osoba, uvedená v odstavci 1, oprávněna jednat. Okruh osob je totožný s odstavcem prvním, ale dochází zde k rozšíření na vztahy těchto osob vůči dalším osobám. Podle judikatury není důležité, jestli daná osoba skutečně v daném případě jednala, důležitá je samotná existence takového oprávnění¹¹.

2.1.1.1. Pojem osoba blízká a § 196a

Ustanovení § 196a odst. 1 ObchZ výslovně zmiňuje osoby blízké osobám, uvedeným v předchozím přehledu. Právě o této části formulace osobní působnosti předmětného ustanovení byla mezi odbornou veřejností vedena řada polemik a diskusí a vztahuje se k ní řada rozhodnutí Nejvyššího soudu. Otázkou bylo, jestli pod pojem osoby blízké, tak, jak je užit v § 196a odst. 1, lze v určitých případech zahrnout i osoby právnické. Úpravu osoby blízké v současnosti nalezneme v § 116 občanského zákoníku¹².

Prvním rozhodnutím, které vztáhlo pojem osoby blízké i na osobu právnickou, bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 2192/2001, které otevřelo cestu rozšíření i na ustanovení § 196a. Na tuto judikaturu Nejvyšší soud navázal ve svém rozsudku ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 1061/2004.

Toto rozhodnutí vyvolalo debatu mezi odbornou veřejností. P. Čech a L. Pavla pokládali další rozšiřování „blízkosti“ fyzických a právnických osob za pravděpodobné¹³, naopak T. Richter se k takové možnosti vyjadřoval kriticky¹⁴. Argumentoval především tím, že se v tomto případě nejedná o mezeru v právu a že vztáhnutí pojmu osoby blízké i na právnické osoby pro účely ustanovení § 196a je nepřijatelné. Už proto, že vymezení osobní

⁸ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 2 sv. (v-xxxv, 1079 s., s. v-xxxiii, 1081-1927). ISBN 978-80-7357-491-8, s. 957.

⁹ ČECH, Petr op. cit., s. 26.

¹⁰ Dle § 44 zákona o auditorech (93/2009 Sb.).

¹¹ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 225/2007.

¹² Ten osoby blízké vymezuje jako příbuzného v řadě přímé, sourozence, manžela, partnera (dle zákona o registrovaném partnerství – 115/2006 Sb.) a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.

¹³ ČECH, Petr a Ludvík PAVELA. Obchodní společnost jako osoba blízká?. *Právní rádce*. 2007, č. 1, 27 - 32. ISSN 1210-4817.

¹⁴ RICHTER, Tomáš. Obchodní společnost jako osoba blízká - několik poznámek k judikatuře Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 15, s. 556-561. ISSN 1210-6410.

působnosti § 196a je velmi široké samo o sobě – dle jeho názoru je tedy další rozšiřování nežádoucí. Argumentoval také odlišností režimů obchodního a občanského zákoníku¹⁵.

Pozdější judikatura Nejvyššího soudu dává za pravdu názoru P. Čecha a L. Pavely¹⁶. Stejně tak se tento závěr uplatní i po rekodifikaci soukromého práva. Domnívám se, že se jedná o krok správným směrem. Účelem ustanovení § 196a bylo a je především zabránění střetu zájmů při tvorbě vůle společnosti. K problémům může nepochybně docházet i v situacích, kdy osobou blízkou některé z osob uvedených ve výčtu § 196a bude osoba právnická. Je sice pravdou, že vymezení osobní působnosti předmětného ustanovení je už samo o sobě velmi široké, řešením ovšem není ignorovat možnou blízkost osob fyzických a právnických v konkrétních případech. Vzhledem ke komplexnosti ekonomických a společenských vztahů je dle mého názoru nepřijatelné odmítat uplatnění konceptu osoby blízké na právnické osoby například z důvodů odlišnosti režimu obchodního a občanského zákoníku. Rozdíly mezi osobním a ekonomickým životem se do značné míry stírají a judikatura, stejně tak jako samotná právní úprava, na tento vývoj musí reagovat. Pravdou ale je, že zúžení osobní působnosti a vůbec přepracování předmětné úpravy bylo nevyhnutelným krokem – zde odkazuji na další část mé práce, věnující se úpravě po rekodifikaci soukromého práva.

2.2. Ustanovení § 196a odst. 3 a 4

Jestliže akciová společnost nebo jí ovládaná osoba nabývá majetek od zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě nebo od jiné osoby, u které hrozí konflikt zájmů podle § 196a odst. 1 ObchZ, či od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí, nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, může jej společnost nabýt nebo zcizit pouze za cenu určenou posudkem znalce jmenovaného soudem (pro jmenování a odměňování znalce platí § 59 odst. 3 ObchZ). V případě, že k nabytí dochází do tří let od vzniku společnosti, lze tento majetek nabýt jen se souhlasem valné hromady. Z těchto omezení ovšem existují výjimky. Těmi jsou případy, jde-li o nabytí nebo zcizení majetku v rámci běžného obchodního styku, na nabytí nebo zcizení z podnětu nebo pod dozorem státního orgánu nebo na nabytí nebo zcizení na evropském regulovaném trhu, či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému.

¹⁵ RICHTER, Tomáš op. cit., s. 560.

¹⁶ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008.

Za pozornost stojí také druhá věta odstavce čtvrtého: „*Ustanovení odstavce 1 o souhlasu valné hromady se vztahuje obdobně i na bezúplatný převod majetku na akcionáře.*“ Zařazení této věty do předmětného ustanovení je poněkud nesystematické, protože nemá se zbytkem ustanovení žádnou věcnou souvislost.

2.2.1. Osobní působnost

Osobní působnost odstavce třetího § 196a je oproti odstavcům předchozím výrazně širší. Kromě osob, uvedených v odstavci prvním sem náleží i zakladatel společnosti, její akcionáři a osoby jednající s nimi ve shodě, dále osoby, které společnost ovládají nebo osoby, které se společností tvoří koncern.

Komplikací pro výklad je odkaz na osoby, uvedené v prvním odstavci. Ačkoliv dochází k rozšíření i na ně, Nejvyšší soud judikoval, že osoby blízké jsou relevantní pouze v případech převodu na osoby uvedené v prvním odstavci¹⁷. Extrémní případy by ale mohly být posouzeny jako obcházení zákona¹⁸. Zahrnutí osob dle odstavce prvního do třetího odstavce je terčem kritiky některých autorů¹⁹. Tato úprava je poměrně problematická a nepřehledná. Poněkud nesystematicky jsou upravovány převody i v rámci koncernů, které by měly být regulovány koncernovým právem. Nehledě na to, že se tím odstavec třetí ještě více vzdálil původnímu účelu úpravy Druhé směrnice; ze snahy o ochranu základního kapitálu společnosti se najednou stává změt' norem, zasahující do řady dalších oblastí²⁰. Takový přehnaný formalismus je spíše na škodu podnikání.

2.2.2. Harmonizace českého práva

Úprava § 196a ObchZ, odstavce třetí a čtvrtý, jak již bylo naznačeno, vychází ze značné části z práva Evropské unie, směrnice 77/91/EHS, článku 11 (tzv. Druhá směrnice). Jejím hlavním účelem je ochrana základního kapitálu společnosti²¹. Smyslem je snaha zabránit po určitou dobu od vzniku akciové společnosti tomu, aby zakladatelé obcházeli úpravu oceňování nepeněžitých vkladů, aby nedošlo k „vyvedení“ kapitálu ze společnosti a

¹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 1012/2006. Zvláštní pravidla se ovšem dovozují pro manžela akcionáře, pokud nabývá majetek do společného jmění manželů.

¹⁸ ČECH, Petr op. cit., s. 26., rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 1012/2006.

¹⁹ DOBEŠ, Petr. Kritické zamyšlení nad § 196a odst. 3 ObchZ s přihlédnutím k evropskému právu. *Právní rozhledy*. 2006, č. 13, s. 477. ISSN 1210-6410.

²⁰ DOBEŠ, Petr op. cit., s. 479.

²¹ Platnost Druhé směrnice skončila k 3. prosinci 2012 a nahrazena byla směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012. Materiálně však v této oblasti úpravy k žádné změně nedochází. Článek 11 Druhé směrnice nalezneme ve směrnici 2012/30/EU ve článku 13, v totožném znění. Druhá směrnice byla několikrát podstatně změněna a vzhledem k těmto změnám bylo žádoucí ji pro srozumitelnost a přehlednost přepracovat.

k poškození ostatních akcionářů a věřitelů společnosti. Pro takovéto praktiky se ustálilo označení „tunelování“²². Problémem ale je extenzivní promítnutí požadavků směrnice do obchodního zákoníku²³.

Došlo ke značnému rozšíření okruhu osob, na které úprava dopadá. Navíc se česká úprava vztahuje i na převody z majetku společnosti na dotčené osoby. Přísnější je i lhůta (tři roky místo dvou), ve které se uplatní ochranné mechanismy (znalecký posudek a souhlas valné hromady). Nejasností je, na co se lhůta vztahuje – pouze na povinnost žádat o souhlas valné hromady nebo na účinky celého ustanovení (tedy i povinnost znaleckého posudku)?

Český zákonodárce zvolil přísnější výklad. K převodu v této lhůtě je zapotřebí znaleckého posudku a souhlasu valné hromady. Po uplynutí lhůty není zapotřebí souhlasu valné hromady, ale potřeba znaleckého posudku přetrvává bez časového omezení²⁴. Anglická verze směrnice ovšem stanoví, že lhůta se vztahuje k oběma povinnostem. Po jejím uplynutí by tedy měla odpadnout potřeba jak znaleckého posudku, tak i souhlasu valné hromady²⁵.

2.3. Následky porušení § 196a

Následky porušení povinností stanovených v § 196a ObchZ jsou další ze složitých oblastí této úpravy. Samotný text zákonného ustanovení je nijak neupravuje. Většina odborné veřejnosti zastává názor, potvrzený ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, že následkem porušení je absolutní neplatnost právního úkonu, případně jeho neúčinnost – to se odvíjí od toho, který regulatorní mechanismus byl porušen – viz dále.

2.3.1. Souhlas valné hromady

Požadavek souhlasu valné hromady je stanoven v prvním a třetím odstavci § 196a. V odstavci prvním je výslovně stanoveno, že souhlas musí být předchozí, tuto podmínku v odstavci třetím nenajdeme. Rozdíl není pouze v době, kdy je nutné souhlas udělit, ale i v následcích, které případná absence takového souhlasu vyvolá. Většinovým názorem²⁶, potvrzeným ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu²⁷ je, že důsledkem v případě nesplnění požadavku předchozího souhlasu valné hromady je absolutní neplatnost právního úkonu (dle § 39 OZ).

²² ČECH, Petr op. cit., s. 25.

²³ Ibid., s. 25.

²⁴ DOBEŠ, Petr op. cit., s. 480.

²⁵ Ibid., s. 480.

²⁶ DĚDIČ, Jan, Radim KŘÍŽ, Ivana ŠTENGLOVÁ a Petr ČECH op. cit., s. 463.

²⁷ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 996/2004.

V případě odstavce třetího § 196a se jedná „pouze“ o neúčinnost. Nejedná se zde o podmínku uzavření smlouvy jako takové, ale o podmínku nabytí majetku²⁸. Souhlas valné hromady zastává v tomto případě odkládací podmínku účinnosti smlouvy²⁹.

2.3.2. Znalecký posudek

Požadavek znaleckého posudku najdeme, vedle požadavku na souhlas valné hromady, v odstavci třetím § 196a ObchZ. Následky porušení této podmínky vyplývají z ustálené judikatury³⁰. Tím je absolutní neplatnost dle § 39 OZ. Problémem pak ovšem je nedostatečná ochrana třetích osob. Vzhledem k tomu, že absolutní neplatnost nelze zhojit, mohla společnost, která převedla majetek, který byl dále převeden na třetí osobu, požadovat tento majetek zpátky, a to i po řadě let. Vzhledem k velmi široké osobní působnosti § 196a odst. 3 působila tato úprava značné potíže. Zákonodárce se tuto situaci pokusil vyřešit novelou (351/2011 Sb.), jejíž důsledky zmiňuji v jedné z následujících kapitol.

2.3.3. Podmínky obvyklé v obchodním styku

Další z podmínek je povinnost uzavírat smlouvy o úvěru nebo půjčce, či převádět majetek na dotčené osoby, za podmínek obvyklých v obchodním styku. Odstavec třetí sice pracuje s pojmem „běžného obchodního styku“, ale obsahově se jedná o pojmy totožné³¹. Následkem porušení této podmínky je absolutní neplatnost smlouvy. Pokud ovšem strana právního úkonu nemohla předvídat porušení zákona, tak nelze dovodit absolutní neplatnost pro rozpor se zákonem³². Jedná se rovněž o nejčastěji využitelnou výjimku z potřeby znaleckého posudku³³. Vždy je ovšem třeba přihlížet k okolnostem konkrétního případu pro určení, co je obvyklé.

2.4. Ustanovení § 196a odst. 5

Tato část § 196a stanoví, že společnost může poskytnout zajištění závazků osob uvedených v odstavcích 1 a 2 (tedy u zakladatele, akcionářů nebo osob jednajících s nimi ve shodě anebo jiných osob, u kterých hrozí konflikt zájmů) pouze se souhlasem valné hromady.

²⁸ NOVÁK, Tomáš. Právní úprava a aplikace § 196a Obchodního zákoníku. *Právní rádce*. 2004, č. 9, s. 4 – 13. ISSN 1210-4817, s. 11.

²⁹ Ibid., s. 11.

³⁰ Prvním rozhodnutím v tomto ohledu byl rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000.

³¹ CHALUPA, Luboš. Běžný obchodní styk ve smyslu § 196a odst. 4 obchodního zákoníku. *Právní rádce*, s. 21-23, ISSN 1210-4817, s. 22.

³² Ibid., s. 21.

³³ ČECH, Petr op. cit., s. 28.

Ten není zapotřebí, jde-li o poskytnutí zajištění závazků ovládané osoby ovládající osobou. Toto ustanovení je výsledkem historického vývoje a bylo zavedeno zákonem č. 351/2011 Sb., poslední významnou novelou § 196a.

Časem se ukázalo jako problematické ustanovení původního odstavce pátého § 196a, které stanovilo, že pravidla prvních tří odstavců se vztahují i na převzetí ručení. Na tento neuspokojivý stav reagovala právě poslední novela, která odstavec pátý zrušila a dále z odstavců prvního a druhého vyňala smlouvy o zajištění závazků. Místo dosavadní úpravy byl zaveden nový odstavec pátý, který zavedl jednotnou úpravu zajištění závazků v kontextu § 196a.

2.5. Ustanovení § 196a odst. 6

Výše zmíněnou novelou, účinnou k 1. 1. 2012, byl zaveden nový odstavec šestý § 196a. Ten stanoví, že byl-li majetek nabytý v rozporu s ustanovením § 196a odst. 1 až 3 dále zcizen, použije se přiměřeně ustanovení § 446 ObchZ. Z tohoto odkazu plyne, že byl-li další nabyvatel majetku zcizeného v rozporu s výše zmíněným ustanovením v dobré víře, že osoba, která na něj majetek převedla, byla k takovému převodu oprávněna (tedy byla vlastníkem převáděného majetku, či s ním byla oprávněna nakládat za účelem prodeje), stává se převáděný majetek jeho majetkem, i přesto, že převodce vlastnické nebo jiné právo k převáděnému majetku nenabyl³⁴.

Zavedením nového odstavce šestého § 196a zákonodárce reagoval na potřebu chránit práva a dobrou víru třetích osob. Velkým problémem důsledků porušení povinností stanovených § 196a byla právě nedostatečná ochrana třetích osob, které často nevědomky a bez vlastního zavinění doplatily na jejich porušení. Absolutní neplatnost nelze zhojit, tudíž společnost, která neplatně převedla majetek, který byl dále převeden na třetí osobu, mohla požadovat tento majetek zpátky, v podstatě kdykoliv. Třetí osoba se nestala vlastníkem převáděného majetku. Často nepřipadalo v úvahu ani vydržení majetku. Ocítne-li se totiž nabyvatel v omylu ohledně právního posouzení věci, není možné dovodit jeho dobrou víru a tudíž oprávněnou držbu, která je k vydržení nezbytná³⁵. V této oblasti se uplatňovala ustálená judikatura Nejvyššího soudu³⁶.

³⁴ DĚDIČ, Jan, Radim KŘÍŽ, Ivana ŠTENGLOVÁ a Petr ČECH op. cit., s. 463.

³⁵ ČECH, Petr op. cit., s. 29.

³⁶ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2020/2007.

3. Rekodifikace: na prahu převratných změn

Rekodifikace soukromého práva, obsažená v novém občanském zákoníku, 89/2012 Sb. (NOZ) a zákoně o obchodních korporacích, 90/2012 Sb., představuje zásadní změnu a zlom v dosavadním pojetí soukromého práva. Jak jsem naznačil již v předchozích řádcích, významné změny se nevyhnuly ani úpravě vnitřního obchodování, respektive transakcí s konfliktem zájmů. To vzhledem k výše uvedenému není až tak překvapující, protože dosavadní úprava byla v mnoha ohledech nepříliš vydařená a, jak jsem nastínil, působila značné výkladové a aplikační potíže a také právní nejistotu. V následujících řádcích se pokusím shrnout a analyzovat hlavní změny v předmětné právní úpravě po 1. 1. 2014 a zamyslet se nad tím, z jakých zdrojů nová úprava v této oblasti vychází a do jaké míry řeší potíže dosavadní úpravy.

Většinu pravidel, vztahujících se k předmětné problematice, doposud obsažených v obchodním zákoníku, bude nově obsahovat zákon o obchodních korporacích. Ten přináší celou řadu koncepčních změn. Je třeba zmínit, že nový zákon klade značný důraz na pravidla správy obchodních korporací (*corporate governance*³⁷), která poměrně detailně upravuje. Jedním z hlavních proklamovaných cílů nové úpravy je liberalizace a snaha o zachování co nejvyšší míry smluvní svobody. Autoři prosazují racionálnější zapracování evropského práva, v této souvislosti kritizují přísnější implementaci norem evropského práva, než jakou samotné evropské normy požadují³⁸. Tím mají na mysli nepochybně i § 196a ObchZ.

Současný § 196a ObchZ, respektive pravidla v něm obsažená, zákon o obchodních korporacích opouští. Zrušení těchto pravidel se pokouší kompenzovat jinými nástroji, na které doposud nebyl kladen takový důraz a které budou v nové úpravě detailně propracovány. V této souvislosti je na místě zmínit především odpovědnost statutárních orgánů, či institut péče řádného hospodáře. Významnou roli bude hrát také informační povinnost členů orgánů korporace. Té se budu detailněji věnovat v dalších kapitolách.

3.1. Konflikt zájmů, transakce s konfliktem zájmů

Úprava pravidel o konfliktu zájmů se nachází v § 54 – 58 ZOK. Z hlediska systematiky je zařazena do hlavy první, dílu sedmého, nadepsaného „orgány obchodní korporace“. Těchto pět paragrafů se nachází v rámci tohoto dílu pod samostatným nadpisem

³⁷ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9, s. 52.

³⁸ HAVEL, Bohumil op. cit., s. 18 – 21.

„pravidla o střetu zájmů“. Nachází se mezi obecnými ustanoveními zákona, která se použijí na všechny obchodní korporace.

3.1.1. Zájem korporace

V souvislosti s úpravou střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích vyvstává otázka, jak vlastně chápat samotný pojem „zájem obchodní korporace“. Je nepochybné, že soudy ve své rozhodovací praxi budou muset brát zřetel ke konkrétnímu případu a jeho okolnostem a na základě tohoto posouzení dojít k závěru o tom, jestli byly zájmy člena orgánu korporace v rozporu se zájmy korporace samotné nebo ne.

Je ale možné se pokusit o nějaké abstraktnější vymezení zájmu společnosti? Pokud ano, tak pouze ve velmi obecné rovině a s mnohoznačnými závěry, které značí rozdílnost pojetí v různých zemích³⁹.

Ze syntézy mnoha pramenů dle S. Černé plyne, že v českém právním prostředí „zájem společnosti je převážně považován za samostatný statek, za zvláštní zájmovou kategorii, postojovou orientaci vyjadřující specifické hodnoty „emancipovaného“ subjektu.“⁴⁰ Jak se tento zájem vytváří? Vedle zájmu společníků (akcionářů) a řídících osob a jejich vzájemných vztahů je třeba brát na zřetel i zájmy zaměstnanců, věřitelů a dalších zainteresovaných stran. V tomto souboru zájmů jednotlivých osob a jejich skupin ovšem nemají všechny stejnou váhu. Společnost byla vytvořena na základě soukromé iniciativy, v zájmu jejích zakladatelů⁴¹.

3.1.2. Věcná působnost pravidel o střetu zájmů

Věcně se tato úprava vztahuje obecně na jakýkoliv střet zájmu člena orgánu obchodní korporace se zájmem korporace samotné (§ 54 ZOK). Následně po tomto obecném ustanovení následuje úprava speciální, o smlouvách uzavíraných s korporací (§ 55 ZOK), na zajištění nebo utvrzení⁴² dluhů dotčených osob korporací a na situace, kdy se korporace má stát jejich spoludlužníkem (§ 56 ZOK). Z toho výčtu je patrné, že věcná působnost úpravy regulující možný střet zájmů při obchodech korporace je výrazně širší, než tomu bylo doposud; zákon totiž zahrnuje uzavírání jakýchkoliv smluv a i pokud by se střet zájmů netýkal uzavření smlouvy s korporací (či zajištění, utvrzení dluhu a spoludlužnictví), stále se uplatní obecná úprava § 54 ZOK. V této souvislosti je ještě vhodné zmínit, že ačkoliv úprava žádné smlouvy

³⁹ ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 63-79. ISSN 978-80-7400-262-5, s. 67.

⁴⁰ Ibid, s. 74.

⁴¹ Ibid, s. 76.

⁴² Nový občanský zákoník nově rozlišuje mezi zajištěním a utvrzením dluhu (§ 2010 NOZ).

ze své působnosti nevyjímá, můžeme dovodit, že v určitých případech, například pokud chce člen orgánu darovat korporaci svůj majetek, se tato úprava nepoužije. Střet zájmů totiž není objektivně určená (nebo určitelná) kategorie a v tomto případě zde nepochybně ke střetu zájmů nedochází. Podobná „výjimka“ se dovozovala i v dnes účinné úpravě.

Výslovné vyjmenování dalších případů, na které se úprava vztáhne, zákonodárce zvolil zřejmě z důvodu, že k učinění daného právního jednání není zapotřebí uzavření smlouvy s korporací, ale přesto se jedná o situace pro korporaci potenciálně nebezpečnou; věcně se v tomto případě jedná v podstatě o převzetí dosavadní úpravy odstavce pátého § 196a ObchZ.

Z věcné působnosti, zmíněné o odstavci výše, obsahuje předpis i zákonnou výjimku. Ta je obsažena v § 57 ZOK a stanoví, že z působnosti předchozích dvou paragrafů jsou vyňaty smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku. Sice jsou zde výslovně zmíněny pouze smlouvy, ale mám za to, že se tato výjimka uplatní i na zajištění a utvrzení dluhů, stejně tak jako na spoludlužnictví korporace.

Ve velmi hrubých obrysech jsem v první části naznačil, co pojem běžného obchodního styku znamená. Sice se jedná o poněkud hůře uchopitelné vyjádření, ale již dnes je tento pojem předmětem výkladu rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu⁴³. Nemusí se nutně jednat o smlouvu, spadající do předmětu podnikání korporace. Vzhledem k tomu, že řada smluv, realizovaných v rámci předmětu podnikání, se může vymykat běžnému obchodnímu styku, je podstatné, aby k takovýmto transakcím docházelo naprosto běžně, aby se nejednalo jen o výjimečný, či jednorázový akt⁴⁴. Tyto závěry by se měly uplatnit i do budoucna.

3.1.3. Osobní působnost

Ustanovení § 54 ZOK hovoří o členovi orgánu obchodní korporace. Ale co je vlastně myšleno orgánem obchodní korporace? Nahlédnutím do prvního ustanovení dílu sedmého, nadepsaného „orgány obchodní korporace“ (§ 44 ZOK) zjistíme, že jimi jsou orgány nejvyšší, kontrolní a statutární⁴⁵.

Všichni členové výše uvedených orgánů budou zatíženi povinnostmi ustanovení o střetu zájmů. Výčet těchto osob ovšem osobní působnost daných pravidel nevyčerpává. § 54 ZOK ji dále rozšiřuje na osoby členovi orgánu obchodní korporace blízké a dále osoby jím ovlivněné nebo ovládané.

⁴³ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007.

⁴⁴ ČECH, Petr op. cit., s. 28.

⁴⁵ I v oblasti orgánů korporací zavádí zákon o obchodních korporacích změny, například zavedením možnosti monistického systému pro akciové společnosti, jejíž bližší analýza však není předmětem této práce.

Osoby ovlivněné a ovládané jsou pojmem koncernového práva, proto se nebudu věnovat jejich podrobné analýze. Pojem osoby ovlivněné je novinkou, zavedenou zákonem o obchodních korporacích, vycházející z institutu ovlivnění. Její vymezení se nachází v § 71 odst. 1 ZOK. Jedná se o obchodní korporaci, kterou pomocí svého vlivu v jiné obchodní korporaci („vlivná osoba“) rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace k újmě takto ovlivněné osoby. Vymezení osoby ovládané se nachází v § 74 odst. 1 ZOK. Je jí obchodní korporace ovládaná osobou, která může v této korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv („ovládající osoba“).

Kromě výše zmíněných spadá do osobní působnosti pravidel o střetu zájmů dle § 58 ZOK i prokurista.

3.1.3.1. Osoba blízká

Pojem osoby blízké bude nově definován v § 22 NOZ. Ten se víceméně drží dosavadního výčtu⁴⁶. Z hlediska této práce je zajímavější odstavec druhý § 22 NOZ. Ten zní: „Stanoví-li zákon k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému nebo osobami blízkými, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání mezi právnickou osobou a členem jejího statutárního orgánu nebo tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti.“ Tato poněkud složitě znějící formulace nepochybně znamená užití pravidel o střetu zájmů i na právnické osoby jako osoby blízké v případě, že právnická osoba je jinou osobou podstatně ovlivňována; to však může platit jen s důsledky omezenými na ochranu majetkových práv třetích osob⁴⁷. Jak jsem uvedl v předchozí části této práce, tato koncepce vychází z vývoje rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

3.1.4. Povinnosti vyplývající z pravidel o střetu zájmů

Po vymezení věcné a osobní působnosti v předchozích odstavcích je třeba také analyzovat povinnosti, které předmětná právní úprava v souvislosti s hrozícím střetem zájmů při transakcích korporace ukládá. Povinností v těchto případech je informační povinnost člena orgánu obchodní korporace. Z dikce zákona vyplývá, že tato povinnost by měla být splněna bez zbytečného odkladu poté, co se člen orgánu dozví o tom, že může při výkonu jeho funkce

⁴⁶ Novinkou je zavedení vyvratitelné právní domněnky, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

⁴⁷ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 78.

dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem korporace, tedy ještě před tím, než k takovému střetu fakticky dojde. Stejně tak při uzavření smlouvy s korporací, zajištění a utvrzení dluhu a v situaci, kdy se korporace stává spoludlužníkem této osoby, by měla být informační povinnost splněna *ex ante*.

Koho musí člen orgánu ve střetu zájmů informovat? Dle § 54 odst. 1 informuje ostatní členy orgánu, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Odst. 2 doplňuje, že tuto svou povinnost splní i tím, že informuje nejvyšší orgán, ledaže sám jako jediný společník vykonává jeho působnost. Identické podmínky platí v případě, že má dojít k uzavření smlouvy s korporací. V případě prokuristy je povinnost splněna oznámením orgánu, který jej jmenoval (§ 58 odst. 2 ZOK).

3.1.5. Změna dosavadního pojetí

Toto je významnou změnou oproti dosavadnímu právnímu stavu. § 196a ve svém odstavci prvním obsahoval podmínku předchozího souhlasu valné hromady a zároveň s tím podmínku, že transakce může proběhnout pouze za podmínek obvyklých v obchodním styku. Pokud nebyly tyto podmínky naplněny, předmětný právní úkon (respektive v nové civilněprávní terminologii právní jednání) byl postižen nezhojitelnou absolutní neplatností. Nově dochází ke změně koncepce a snahou je liberalizace úpravy. Zákon o obchodních korporacích proto využívá odlišných instrumentů k řešení rizik střetu zájmů.

Takový posun v pojetí je dle mého názoru prospěšný, kladením důrazu na vyšší informovanost společníků a členů obchodních korporací je motivujeme k vyšší angažovanosti na řízení a dění ve společnosti. S tímto korespondují i další mechanismy, které analyzuji v následujících odstavcích, které „přenáší odpovědnost“ za dění v korporaci na společníky, respektive členy korporace a jejích orgánů. Za kladné považuji i zmírnění výše zmíněných velmi „tvrdých“ následků porušení povinností, které uplatňovala dosavadní úprava, a příklon spíše k individuální odpovědnosti. V podnikání (a ekonomickém životě celkově) je žádoucí jistá flexibilita a právo by mělo sloužit jako regulativní rámec a nesnažit se obsáhnout až kazuisticky všechny situace, které mohou nastat. Rovněž mám za to, že se už (alespoň v omezené míře) zlepšilo právní a podnikatelské prostředí a „kultura“ oproti devadesátým letům minulého století a změna tak byla více než potřebná.

3.1.6. Porušení uložených povinností

Porušení informační povinnosti je porušením zákona, a tedy jednáním nenáležitým, tj. rozporným s péčí řádného hospodáře⁴⁸. Následky takového jednání obsahují ustanovení bezprostředně předcházející úpravě střetu zájmů (§ 51 – 53 ZOK). Tato ustanovení upravují v režimu speciality pro obchodní korporace odchylky od obecné úpravy péče řádného hospodáře. Osoba, která porušila povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, vydá korporaci prospěch, který z takového jednání získala. Pokud to není možné, nahradí jej v penězích. Zároveň má také povinnost nahradit škodu, kterou korporaci způsobila. Nová úprava zároveň konstruuje takzvané sankční ručení (§ 159 odst. 3 NOZ). Jeho podstatou je, že pokud osoba, která způsobí korporaci škodu porušením péče řádného hospodáře, škodu nenahradí a společnost není schopna plnit své závazky, ručí tato osoba věřitelům za jejich pohledávky, které vůči společnosti mají. Je ovšem důležité uvést, že hranicí takového ručení je výše způsobené škody.

Rád bych věnoval několik řádek také dalším mechanismům, k jejichž uplatnění může vést porušování informační povinnosti (tedy potažmo porušování povinnosti péče řádného hospodáře), ačkoliv jejich analýza není hlavním předmětem této práce. Zákon více než dosavadní úprava „pracuje“ s odměnami členů orgánů korporace. Nově bude značná část jejich odměny postizitelná i po jejím vyplacení. Od toho si zákonodárce slibuje svědomitější řízení korporace, a to především z dlouhodobého hlediska.

Kromě výše uvedeného zavádí zákon o obchodních korporacích zcela novou úpravu – tzv. diskvalifikaci. Tento institut nalezneme v díle osmém zákona, § 63 a násl. ZOK. Jeho podstata spočívá v tom, že soud vydá rozhodnutí, že člen statutárního orgánu obchodní korporace nesmí po dobu tří let od právní moci tohoto rozhodnutí vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace. Soud tak může učinit v několika případech, zejména pokud došlo k úpadku předmětné korporace a tento člen na úpadku měl nějaký „podíl viny“. Soud tak může učinit i bez návrhu. Opravdu problematickým se ovšem jeví především ustanovení § 65 ZOK. To stanoví, že soud může i bez návrhu rozhodnout o vyloučení, vyjde-li najevo, že člen statutárního orgánu v posledních třech letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře, případně jinou péči spojenou podle jiného právního předpisu s výkonem jeho funkce. Otázku, jestli k tomuto porušování došlo, řeší samozřejmě také soud. To otevírá značný prostor k libovůli soudů, pochybným rozhodnutím a korupci (a rozhodně se v tomto ohledu nejedná v českém kontextu o oblast „neprobádanou“).

⁴⁸ HAVEL, Bohumil op. cit., s. 54. Obecná úprava péče řádného hospodáře se nachází v novém občanském zákoníku, § 159 odst. 1, který ji vymezuje jako povinnost vykonávat funkci „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.“

Fakt, že se jedná o rozhodnutí bez návrhu, je možno považovat za naprosto bezprecedentní. Takové ustanovení považují za potenciálně velmi rizikové. Pokud by opravdu došlo ke zneužití tohoto institutu, tak se sice poškození mohou domáhat nápravy, ale co jim to bude po řadě let platné?

3.1.6.1. Střet zájmů – nemožnost zastoupit?

Zajímavou otázkou je řešení situace, kdy nejenže člen orgánu korporace nesplní informační povinnost, ale dokonce v rozporu s pravidly o střetu zájmů například předmětnou smlouvu, pro korporaci nevýhodnou, uzavře. Nepochybně se zde jedná o porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, musel by tedy vydat korporaci prospěch takto dosažený a nahradit škodu. Ale co předmětná smlouva? Samotná úprava střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích k tomuto mlčí. Aplikujeme tedy subsidiárně úpravu obsaženou v novém občanském zákoníku. Nabízí se aplikovat § 437 odst. 1 NOZ, který stanoví, že zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět.

Nejvyšší soud ve své judikatuře již řešil otázku, jestli je možné, aby jediný jednatel ve společnosti s ručením omezeným uzavřel pracovní smlouvu sám se sebou. Ve svém rozhodnutí ze dne 17. 11. 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/1998 Nejvyšší soud uvedl následující: „*I když zákoník práce v tomto směru výslovné ustanovení nemá, z ustanovení § 14 odst. 2 zák. práce⁴⁹, jež vylučuje, aby jiného zastupoval ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, lze analogicky dovodit, že také v případě, jedná-li statutární orgán jménem společnosti, nemůže za společnost jednat tehdy, jsou-li jeho zájmy v rozporu se zájmy společnosti.*“ Na tento závěr opakovaně odkazuje Nejvyšší soud i v pozdějších rozhodnutích⁵⁰. V takovém případě by smlouva tedy nemohla platně vzniknout.

Prostor pro odlišnou interpretaci by se otevíral v případě, kdybychom dovodili, že statutární orgán nejedná jako zástupce. Taková interpretace by přicházela do úvahy v současném pojetí jednání podnikatele dle obchodního zákoníku⁵¹. Nový občanský zákoník ovšem zavádí poněkud odlišné pojetí a ve své obecné úpravě právnických osob stanoví v § 161, týkajícím se jednání za právnickou osobu: „*Kdo právnickou osobu zastupuje, dá najevo,*

⁴⁹ Ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, účinného do 31.12.2006, které stanovilo: „*Zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právním úkonům, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.*“

⁵⁰ A to včetně senátu č. 29 – viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1143/2011.

⁵¹ Ustanovení § 13 odst. 1 ObchZ stanoví: „*Je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně nebo za ni jedná zástupce. Právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.*“

co ho k tomu opravňuje, neplyne-li to již z okolností. Kdo za právnickou osobu podepisuje, připojí k jejímu názvu svůj podpis, popřípadě i údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení.“ Ve spojení s § 164 odst. 1 NOZ⁵² tedy dochází k zúžení prostoru pro zmíněnou odlišnou interpretaci. Na konečné řešení této otázky si ovšem budeme muset počkat až do doby, kdy Nejvyšší soud své závěry potvrdí vedle pracovní smlouvy i pro další právní jednání. Myslím si ovšem, že právě pro takovéto případy by byla žádoucí preciznější formulace v zákoně.

V případech, kdy se člen orgánu korporace ocitne ve střetu zájmů (ať už splní svou informační povinnost nebo ne) a nakonec s ním za korporaci uzavře smlouvu jiný člen statutárního orgánu (tedy jiná osoba), je ovšem situace poněkud odlišná. V případě, že by tento člen statutárního orgánu, jednající za korporaci, neměl na uzavření takové smlouvy sám zájem, tedy nebyl ve střetu zájmů, tak smlouva vznikne. Člen orgánu, s nímž byla smlouva uzavřena (beneficient), nepochybně jednal v rozporu s povinností péče řádného hospodáře a měl by povinnost vydat korporaci prospěch takto získaný a nahradit vzniklou škodu. Osoba, která s ním takovouto smlouvu za korporaci uzavřela (tedy člen statutárního orgánu) by musela prokazovat, že jednala s péčí řádného hospodáře při uzavírání této smlouvy⁵³ (§ 52 odst. 2 ZOK). Zároveň je nepochybně v tomto případě účelem úpravy střetu zájmů chránit zájmy korporace právě před takovými situacemi. Mám za to, že se zde uplatní obecná úprava neplatnosti podle nového občanského zákoníku, § 580 v kombinaci s § 586 NOZ – korporace by se této neplatnosti mohla dovolat, za předpokladu, že by byl prokázán nedostatek dobré víry beneficenta zmíněné smlouvy; již obecnou zásadou je, že každý má povinnost jednat v právním styku poctivě a nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu (§ 6 NOZ).

Případný základ odlišného výkladu výše zmíněného bych ještě spatřoval v tvrzení, že společnost, respektive její společníci, si prostě měli při výběru osob do funkcí členů statutárního orgánu „dát větší pozor“. Taková interpretace by pootevírala dveře k úvahám o tom, že v tomto případě připadá v úvahu jen porušení péče řádného hospodáře ze strany dotčeného člena statutárního orgánu, tedy vydání prospěchu a náhrada vzniklé škody. Účel ustanovení o střetu zájmů ovšem dle mého názoru zcela „přebíjí“ takovou možnost, nehledě na výše zmíněnou zásadu § 6 NOZ.

3.1.7. Mechanismy k řešení zájmové kolize

⁵² „Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.“

⁵³ Což by bylo asi poměrně obtížné, pokud smlouva je pro korporaci už na první pohled nevýhodná.

Zákon o obchodních korporacích dává ostatním společníkům (resp. členům) korporace „do rukou“ některé důležité nástroje, kterými mohou aktivně řešit případy, kdy u člena orgánu hrozí střet zájmů. To je logické, vzhledem k tomu, že samotná informační povinnost dotčené osoby a případná náhrada škody, či vydání prospěchu při porušení jeho povinností, se jeví jako nedostatečné.

3.1.7.1. Pozastavení funkce člena orgánu

Pokud se dozorčí rada nebo valná hromada od člena orgánu dozví o hrozícím střetu zájmů, situaci vyhodnotí a tomuto členovi případně může pozastavit výkon funkce (§ 54 odst. 4 ZOK). Jedná se o mechanismus zcela nový a v českém právu korporací nevídaný⁵⁴. Už díky novosti tohoto institutu se objeví řada otázek s nejasnou odpovědí, zejména zpočátku účinnosti úpravy po rekodifikaci, které budou muset být doktrínou a rozhodovací činností soudů zodpovězeny.

Jedna z otázek vytane na mysli záhy. Vzhledem k tomu, že zákon výslovně hovoří o možnosti pozastavit výkon funkce člena orgánu v případech, kdy oznámí střet zájmů, může mu kontrolní nebo nejvyšší orgán pozastavit výkon funkce i v případě, že člen orgánu nesplní svou informační povinnost, ale informace „vyplavou“ na povrch jiným způsobem? Nepochybně ano. Žádný jiný výklad by totiž nedával z hlediska účelu ustanovení smysl. Snahou je ochrana korporace před škodlivým jednáním, ke kterému může docházet při střetu zájmů člena orgánu. Důležitá je tedy samotná existence střetu zájmů, nikoliv splnění nebo nesplnění informační povinnosti.

Za podstatnou považuji otázku, jakým způsobem bude dovozována odpovědnost člena orgánu korporace ve střetu zájmů ve světle mechanismu pozastavení výkonu jeho funkce kontrolním nebo nejvyšším orgánem. Myslím, že můžeme dovodit, že v případě, že člen statutárního orgánu navrhne ostatním členům přijetí smlouvy například s osobou jemu blízkou, řádně splní svou informační povinnost, kontrolní nebo nejvyšší orgán mu na základě těchto informací dočasně pozastaví výkon funkce, a přesto nakonec tato smlouva bude uzavřena, ovšem bez účasti tohoto člena, který se nachází ve střetu zájmů, rozhodně nelze dovozovat jeho odpovědnost; neporušil svou povinnost péče řádného hospodáře. Naopak odpovědni mohou případně být ostatní členové statutárního orgánu, kteří pro uzavření takové smlouvy hlasovali, za předpokladu, že neprokáží, že s péčí řádného hospodáře jednali (§ 52 ZOK). V případě totožné situace, s tím rozdílem, že dotčenému členovi orgánu ve střetu

⁵⁴ ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 11-12, s. 324 - 329. ISSN 1213-5313, s. 328.

zájmů nebyl výkon funkce pozastaven, naopak jeho odpovědnost v úvahu připadá. Splnění informační povinnosti se totiž nezavazuje povinnosti jednat v zájmu obchodní korporace (§ 54 odst. 3 ZOK). Pokud tedy pro uzavření takové smlouvy v představenstvu hlasoval a ukáže se, že smlouva byla pro společnost nevýhodná, rozhodně připadá v úvahu jeho odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře.

Nyní bych rád upozornil na některé otázky a potíže, jejichž řešení pravděpodobně nebude zdaleka tak snadné. Velkým výkladovým problémem se zdá být aplikovatelnost mechanismu pozastavení funkce člena orgánu na valnou hromadu. Z čistě jazykového výkladu by taková možnost vyplývala, především s přihlédnutím k § 70 ZOK. Ten vylučuje aplikovatelnost některých ustanovení, týkajících se střetu zájmů, na valnou hromadu. § 54 mezi nimi není, *a contrario* je tedy na místě závěr, že by se předmětné ustanovení dle litery zákona na valnou hromadu aplikovat mělo. Tento závěr nepřímo podporuje i dikce § 54 odst. 1 ZOK, která zmiňuje obecně orgán korporace; tím je i orgán nejvyšší⁵⁵.

P. Čech ovšem takovýto závěr považuje za nepřijatelný a upozorňuje na řadu problematických otázek s takovou možností spojených⁵⁶. A to především s přihlédnutím ke speciální úpravě případů, ve kterých společník (či akcionář) nevykonává hlasovací právo, která je taxativní (§ 173 a 426 ZOK). Vesměs se jedná o situace vážných zájmových konfliktů. P. Čech argumentuje, že cílem zákonodárce nepochybně nebylo okruh těchto případů neomezeně rozšiřovat a už vůbec ne na základě rozhodnutí dozorčí rady nebo valné hromady⁵⁷. S takovýmto závěrem souhlasím, neboť v opačném případě by úprava zaváděla značnou právní nejistotu. Sdílím s P. Čechem také obavu z možného zneužití neodůvodněnou eliminací minoritního společníka, či akcionáře⁵⁸.

Jak tedy předmětné ustanovení vykládat, pokud zavrhneme výklad výše uvedený? Možným závěrem je, že účelem bylo odstranit pochybnosti o tom, jestli se § 54 ZOK vztahuje i na valnou hromadu kapitálové společnosti jako orgán, který má být adresátem oznámení o možných zájmových konfliktech členů orgánů a v jehož působnosti je rozhodnutí o pozastavení výkonu funkce daného člena. Ovšem takové rozhodnutí může učinit pouze ve vztahu k ostatním orgánům společnosti, které jsou volené⁵⁹. Bude zajímavé sledovat, jak se k této výkladové nejistotě postaví judikatura. Můžeme tak spíše doufat, že se soudy

⁵⁵ Ibid., s. 328

⁵⁶ Ibid., s. 328.

⁵⁷ Ibid., s. 328.

⁵⁸ Ibid., s. 329.

⁵⁹ Ibid., s. 329.

nepřikloní na stranu čistě formalistického výkladu; to je zajímavé i z toho hlediska, že nová úprava obecně směřuje ke změkčení přílišného formalismu v soudních rozhodnutích.

3.1.7.2. Zákaz uzavření smlouvy

Druhým mechanismem, pomocí kterého můžou ostatní společníci korporace, resp. členové orgánu, zabránit transakcím, u kterých hrozí střet zájmů, je § 56 odst. 2 ZOK. Uzavření smluv členem orgánu obchodní korporace s korporací, zajištění a utvrzení dluhů, stejně tak jako spoludlužnictví, může její nejvyšší nebo kontrolní orgán zakázat. Je vhodné také zmínit, že i takový zákaz může v určitých případech znamenat porušení péče řádného hospodáře těch, kteří se pro zákaz rozhodli.

Poněkud problematická je dle mého názoru formulace „... *může její nejvyšší nebo kontrolní orgán zakázat*“. Znamená tato formulace, že uzavření dané smlouvy může zakázat kontrolní orgán v případě, že nejvyšší orgán uzavření dané smlouvy nezakáže (a *vice versa*)? Nebo je snad zamýšleným důsledkem, že právo zakázat uzavření předmětné smlouvy má pouze ten z orgánů, vůči kterému člen orgánu ve střetu zájmů splnil informační povinnost? Za fakt hodný pozornosti považuji také, že se v dané formulaci objevuje nejvyšší orgán před orgánem kontrolním. To nám může pomoci ve vyvozování závěrů.

V předchozích ustanoveních (§ 54 odst. 1, 2 a § 55 odst. 1 a 2 ZOK) zákon určuje, že člen orgánu obchodní korporace, na kterého se vztahuje výše zmíněná povinnost, informuje o hrozícím střetu zájmů bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak orgán nejvyšší. Zároveň tuto svou povinnost může splnit i tím, že informuje přímo nejvyšší orgán, za předpokladu, že nevykonává sám jako jediný společník jeho působnost. Už z takto konstruované povinnosti je patrné, že prim by měl vždy hrát orgán nejvyšší, který už ze své povahy činí nejdůležitější rozhodnutí, týkající se korporace. Logické je to i z toho důvodu, že to jsou primárně společníci, potažmo akcionáři, kteří mohou doplatit na střet zájmů člena orgánu korporace. Stejným směrem nás navede i § 55 odst. 3 ZOK. Ten zakotvuje povinnost kontrolního orgánu podat orgánu nejvyššímu zprávu o informacích, které obdržel od osoby plnící svou informační povinnost o hrozícím střetu zájmů před uzavřením smlouvy s korporací a také o zákazech, vydaných v souladu s ustanovením § 56 odst. 2. Ačkoliv toto ustanovení odkazuje výslovně pouze na odstavec první § 55 (tedy uzavírání smluv s korporací) a zákazy vydané kontrolním orgánem, domnívám se, že by se daná povinnost měla vztahovat i na jakoukoliv jinou situaci, obecně vymezenou dle § 54, ve které potenciálně hrozí střet zájmů.

Vzhledem ke všemu výše zmíněnému a především k tomu, že nejvyšší orgán by měl mít ve všech důležitých rozhodnutích korporace rozhodující slovo, je myslím jasné, že v případě, že kontrolní orgán uzavření předmětné smlouvy nezakáže, může tak učinit nejvyšší orgán a je lhostejno, vůči kterému z těchto orgánů byla členem orgánu ve střetu zájmů plněna informační povinnost. Pokud bychom uvažovali situaci opačnou, tedy, že nejvyšší orgán se rozhodne uzavření smlouvy nezakázat, tak sotva můžeme dovodit, že by tak mohl učinit orgán kontrolní, který by tím negoval vůli nejvyššího orgánu korporace.

3.2. Opatření k ochraně základního kapitálu

Ve zbytku této práce se budu spíše rámcově věnovat změnám, které přináší rekodifikační úprava vůči té účinné v § 196a ObchZ v oblasti ochrany základního kapitálu společnosti. Novou úpravu nalezneme v § 255 ZOK. Ten je nadepsán jako „úplatné nabytí majetku společnosti od zakladatelů a akcionářů v průběhu dvou let po vzniku společnosti“.

Již nadpis nám napovídá obsah této úpravy a hlavní změny, které prodělá oproti účinnému právnímu stavu. Z hlediska systematiky se nachází v hlavě páté „akciová společnost“, dílu druhém, který pojednává o založení společnosti. Jedná se tedy o ustanovení vztahující se výlučně na akciovou společnost, vzhledem k tomu, že nová úprava neobsahuje výslovný odkaz pro společnost s ručením omezeným, jako tomu je v současnosti. Nová působnost sice více odpovídá evropskému právu v současné podobě, ovšem někteří autoři považovali dosavadní rozšíření působnosti úpravy i na společnost s ručením omezeným za smysluplné⁶⁰.

Zákon zakotvuje určité požadavky pro případy, kdy společnost nabývá od zakladatele nebo akcionáře v průběhu dvou let po svém vzniku majetek za úplatu převyšující 10% svého upsaného základního kapitálu. V takovém případě musí být jednak úplata za majetek stanovena způsobem, aby nepřesahovala hodnotu, kterou stanoví ve svém posudku znalec. Zároveň je stanoveno, že se použije obdobně § 251 ZOK, který obsahuje úpravu procedury ocenění nepeněžitěho vkladu. Druhý odkaz míří na § 468 až 473, stanovující určité výjimky z povinnosti nechat ocenit předmět převodu znalcem. Jedná se o případy, kdy znalecký posudek není nutný, protože se cena dá spolehlivě zjistit jinými metodami. V tomto ohledu se jedná o promítnutí článku 11 směrnice 2012/30/EU (čl. 10a původní Druhé směrnice). Druhým požadavkem je schválení nabytí společností, včetně výše úplaty, valnou hromadou.

V případě, že úplata za majetek nebude stanovena v souladu s požadavky zákona, platí, že členové představenstva, kteří pro nabytí majetku hlasovali, nejednali s péčí řádného

⁶⁰ DOBEŠ, Petr op. cit., s. 479.

hospodáře a zakladatel nebo akcionář vrátí společnosti částku převyšující cenu stanovenou posudkem znalce. Takový následek porušení § 255 ZOK, který je obsažen v jeho čtvrtém odstavci, je patrně doplněn obecnými ustanoveními § 48 a 50 ZOK o následcích nedostatku souhlasu nejvyššího orgánu korporace, respektive nedostatku znaleckého posudku⁶¹.

Nově se tak tato úprava vztahuje pouze na nabývání majetku společností, je zkrácena lhůta požadavku povinností souhlasu valné hromady a znaleckého posudku ze tří na dva roky a především, obě tyto povinnosti musí být splněny pouze do dvou let od vzniku společnosti a po uplynutí lhůty už žádná z nich. Významnou změnou je rovněž výrazné zúžení dosavadního širokého pojetí osob, na které se omezení vztahuje. Rovněž bude v nové úpravě promítnut článek 15 směrnice (čl. 13 Druhé směrnice), stanovující, že tato úprava se použije obdobně i v případě přeměny na akciovou společnost. To jsou znatelné změny oproti úpravě § 196a a nepochybně to znamená větší flexibilitu a zjednodušení dosavadní úpravy. Z výše uvedeného je zřejmé, že už se nedá hovořit o úpravě vnitřního obchodování ve smyslu, jak ji chápeme dnes.

Účelem je snaha zamezit obcházení zákonných požadavků na oceňování nepeněžitých vkladů, nová úprava se nevydává nad rámec směrnice 2012/30/EU (potažmo původní Druhé směrnice). Důvodová zpráva dále odkazuje na doktrínu napříč Evropou, která nakonec došla k závěru, že čl. 11 původní Druhé směrnice je maximum, které není nutné dodržet – jakási maximální hranice, kterou není vhodné příliš rozšiřovat. Zároveň autoři upozorňují na fakt, že v době vzniku Druhé směrnice ovládal „mýtus“ základního kapitálu a víra v jeho garanční funkci evropskou úpravu. Současný směr je ovšem poněkud odlišný⁶².

4. Závěrem

Na předešlých řádcích jsem se snažil dopodrobna analyzovat především novou úpravu transakcí s konfliktem zájmů, jejíž hlavní část bude obsažena v zákoně o obchodních korporacích. Mou snahou bylo upozornit na některé sporné či nejasné otázky a možné aplikační a výkladové problémy, které z nich plynou, a zároveň jsem se pokusil zamyslet nad možnými řešeními, která by vedla k překonání těchto potíží. Na konečné řešení si ovšem budeme muset počkat, jelikož jej přinese až ustálení judikatury. A to je další z výzev, před kterou stojíme; velký díl odpovědnosti za vyřešení výkladových a aplikačních potíží nové úpravy bude ležet na bedrech doktríny, a především soudů.

⁶¹ PÁSTOR, Martin. *Vnitřní obchodování v akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2012, počet s. 72. Vedoucí práce JUDr. Daniel Patěk, Ph.D., s. 62.

⁶² HAVEL, Bohumil op. cit., s. 122.

Obecně bych řekl, že nová úprava zavádí některé zajímavé koncepty, které pomohou k odstranění již chronických potíží úpravy dosavadní. Za jednoznačně pozitivní považuji oddělení úpravy transakcí s konfliktem zájmů v užším smyslu od transpozice původní druhé směrnice, která primárně směřuje k ochraně základního kapitálu akciové společnosti. Na druhou stranu se ovšem zdá, že podobné množství problémů, které se nová úprava snaží řešit, zároveň vyvolá. Celkovou koncepci a ideje tvůrců zákona považuji za správné, problémem je místy velmi chabé provedení a formulace jednotlivých ustanovení, které si pravděpodobně vyžádají četné novelizace. Jako příklad může posloužit zejména aplikovatelnost mechanismu pozastavení funkce člena orgánu na valnou hromadu.

Za chybné považuji především provedení institutu diskvalifikace, na jehož počátku možná stála ctnostná myšlenka, ale rizika, která s sebou přináší, jsou velmi závažná. Ačkoliv české právní a podnikatelské prostředí nepochybně od zavedení úpravy vnitřního obchodování do našeho právního řádu urazilo dlouhou cestu, vzhledem k četným negativním zkušenostem z minulosti nemůžeme možnost zneužití podceňovat.

1. Seznam použitých pramenů

Neperiodické publikace:

Monografie:

1. DĚDIČ, Jan, Radim KŘÍŽ, Ivana ŠTENGLOVÁ a Petr ČECH. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxv, 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9.
2. DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, S. 1747-3055. ISBN 80-7273-071-1.
3. ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 78.
4. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.
5. POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 2 sv. (v-xxxv, 1079 s., s. v-xxxiii, 1081-1927). ISBN 978-80-7357-491-8.

Učebnice:

6. ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, 360 s. ISBN 80-7357-164-1.

Příspěvky ve sborníku:

7. ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 63-79. ISSN 978-80-7400-262-5.
8. ŠUK, Petr. Několik úvah nad právní úpravou transakcí s konfliktem zájmů. In: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 261 - 277. ISSN 978-80-7400-262-5.

Kvalifikační práce:

9. DOBRÁ, Barbora. *Právní úprava vnitřního obchodování v akciových společnostech*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2011, počet s. 58. Vedoucí práce JUDr. Josef Šilhán, Ph.D.
10. PÁSTOR, Martin. *Vnitřní obchodování v akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2012, počet s. 72. Vedoucí práce JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Periodické publikace:

Odborné články:

1. ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 11-12, s. 324 - 329. ISSN 1213-5313.
2. ČECH, Petr a Ludovít PAVELA. Obchodní společnost jako osoba blízká?. *Právní rádce*. 2007, č. 1, s. 27 - 32. ISSN 1210-4817.
3. ČECH, Petr. Znalecká činnost a vnitřní obchodování ve společnosti s ručením omezeným a v akciové společnosti. *Auditor*. 2011, č. 4, 25 - 29. ISSN 1210-9096. Dostupné z: http://www.glatzova.com/files/download/Auditor_4_2011_Cech.pdf
4. DOBEŠ, Petr. Kritické zamyšlení nad § 196a odst. 3 ObchZ s přihlédnutím k evropskému právu. *Právní rozhledy*. 2006, č. 13, s. 477. ISSN 1210-6410.
5. CHALUPA, Luboš. Běžný obchodní styk ve smyslu § 196a odst. 4 obchodního zákoníku. *Právní rádce*, s. 21-23, ISSN 1210-4817.
6. NOVÁK, Tomáš. Právní úprava a aplikace § 196a Obchodního zákoníku. *Právní rádce*. 2004, č. 9, s. 4 – 13. ISSN 1210-4817.
7. RICHTER, Tomáš. Obchodní společnost jako osoba blízká - několik poznámek k judikatuře Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 15, s. 556-561. ISSN 1210-6410.
8. ŠTENGLOVÁ, Ivana. K některým problémům ustanovení § 196a obchodního zákoníku. *Daňový expert*. 2006, č. 2, s. 18 - 24. ISSN 1801-2779.

Právní předpisy:

1. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].

2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].
3. Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (účinný do 31. 12. 2006). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].
4. Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].
5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].
6. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 4. 2013].
7. Směrnice Rady 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (tzv. Druhá směrnice), ve znění pozdějších změn. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 14. 4. 2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. Října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 14. 4. 2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Judikatura:

Nejvyšší soud České republiky:

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 11. 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/1998.
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000.
3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 2192/2001.
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2002, sp. zn. 29 Odo 696/2002.
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 996/2004.

6. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 1061/2004.
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 1012/2006.
8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 225/2007.
9. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2020/2007.
10. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007.
11. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008.
12. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4193/2009.
13. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1143/2011.